

URTX

A PROPÒSIT DELS JOCS FLORALS DE BELLPUIG (1953)

Joan Cornudella Olivart

A PROPÒSIT DELS JOCS FLORALS DE BELLPUIG (1953)

Abstract

La cultura catalana, después de la guerra civil, condenada a ser un fenómeno minoritario, entró en una etapa de crisis profunda durante la cual sobrevivió en las catacumbas o en el ostracismo del exilio. Una de las primeras manifestaciones culturales de resistencia fue la continuidad de los Juegos Florales de Barcelona. A partir de 1948 la lengua catalana empezó a ser admitida en estos concursos que proliferaban en barrios, fiestas locales y pueblos. Este espíritu reivindicativo de la lengua catalana se repetiría en muchas poblaciones que apostaban por este certamen poético como instrumento de supervivencia. Muchas entidades, sin afán de lucro, difundían estos concursos populares, a menudo solamente en círculos reducidos. Y en más de una ocasión, alguna efeméride religiosa invitaba a convocar unos Juegos Florales que formasen parte de un programa de elogio a los valores cristianos. Mientras que la Flor Natural restringía el ámbito amoroso a ensalzar la imagen del santo Cristo, el premio de la Englantina exigía que los versos no se desviaran de la ideología franquista. En definitiva, el motivo principal de los Juegos Florales de Bellpuig, celebrados el año 1953, sería el regreso del santo Cristo de Bormio.

Catalan culture, after the civil war, condemned to being a minority phenomenon, entered a deep crisis during which it survived in the catacombs or the ostracism of exile. One of the first cultural manifestations of resistance was the continuity of the Floral Games in Barcelona. From 1948 on, the Catalan language began to be allowed in these competitions, which proliferated in neighbourhoods, local festivals and villages. This vindictory spirit in Catalan language was repeated in many places that wagered on this poetic event as an instrument of survival. Many entities, without profit motive, arranged these popular competitions, often only in limited circles. And on more than one occasion, some religious celebration stimulated the convening of Floral Games as part of a programme in tribute to Christian values. While the Flor Natural restricted the amorous field to extolling the image of Christ, the Englantina award required that the verses did not deviate from the Franquist ideology. In summary, the main motive for the Floral Games held in Bellpuig in 1953, was the return of the Saint Christ of Bormio.

Paraules clau

Jocs Florals, postguerra, cultura de resistència, Bellpuig, sant Crist de Bormio, Heraldo de Urgel, saló Goya, 1953.

Els Jocs Florals: manifestació cultural de resistència (1940-1970)

L'any 1939 la societat catalana quedà totalment desarticulada i, en conseqüència, també l'entrellat cultural que abans de la guerra civil havia assolit un grau de plenitud i de normalitat. A banda de la prohibició taxativa de la llengua, diversos factors van ser decisius en la desconjunció de la cultura catalana: l'exili dels quadres intel·lectuals, el funcionariat nouvingut i el gir en les actituds i les idees dels qui acceptaren el franquisme sense restriccions. Així la cultura catalana, condemnada a ser un fenomen minoritari i sense viabilitat, entrà en una etapa de crisi profunda durant la qual sobrevisqué entaforada en les catacumbes o en l'ostracisme de l'exili. De fet, la literatura catalana semblava que no existia.

En aquella situació precària, mentre que els escriptors de l'exili¹, tot continuant la seva obra, mantenien la personalitat pública de la literatura catalana, a l'interior, des de 1940, en la clandestinitat, es mirà de refer contactes, de reprendre les institucions de cultura més significatives i d'establir lligams amb les noves generacions. "La reivindicació cultural –ha dit Joan Triadú– s'hagué de fer des d'una il·legalitat instal·lada, però així i tot es féu, enmig d'un buit aparent, d'un

risc limitat i d'un fred escepticisme"². Molt lentament es van anar posant les bases per a un moviment d'oposició cultural, incipient i dèbil al començament, incomunicat, però que de mica en mica començà a incidir en cercles més amplis.

Gairebé la primera manifestació cultural de "resistència" fou la continuïtat dels Jocs Florals de Barcelona, que es conservaren en essència sense ni jurat ni premis. Des de 1940, l'acte se celebrà cada primer diumenge de maig, en recintes privats, amb la participació d'un reduït grup de persones i els parlaments dels qui actuaven de president, de mantenidor foraster i de secretari. A prop d'un centenar d'escriptors catalans de tot el ventall de tendències, convocats al llarg de trenta-un anys, hi aportaren els seus treballs. La primera commemoració d'aquells Jocs Florals testimonials se celebrà a la sala de juntes del clausurat Orfeó Català, sota la presidència del mestre Lluís Millet, director de l'Orfeó. El discurs de gràcies anà a càrrec de Joan Baptista Solervicens, i hi foren presents el poeta Joan Maria Guasch, el músicòleg Joan Llongueras i Joan Oller Rabassa³, que actuà de secretari. L'any següent, Josep Maria de Sagarra en fou el president, i, el 1942, Francesc Pujol, director de l'Orfeó des de la mort de Lluís Millet el desembre de 1941. El 1943 l'acte es féu a Montserrat, i fou

¹ Provisionalment, des de 1941 fins al 1977, els catalans a l'exili s'encarregaren d'organitzar uns jocs itinerants per ciutats d'Amèrica i d'Europa, amb el nom dels Jocs Florals de la Llengua Catalana. Van ser una improvisada ambaixada que arreu del món on va aturar-se cridà l'atenció sobre la persecució d'una llengua popular i de cultura que els jocs representaven.

² Joan TRIADÚ, *Una cultura sense llibertat* (Barcelona, 1978); pàg. 42.

³ Hem de recordar que el dia 3 de maig de 1936 se celebrà, al Palau de la Música Catalana, l'última edició dels Jocs Florals de Barcelona, sota la presidència de Prudenci Bertrana. L'escriptor Joan Oller actuà de secretari del Consell Directiu. Fins a l'any 1970 no es restauraren oficialment i públicament, patrocinats com abans per l'Ajuntament.

**Portada de la revista
"Quaderns de l'Exili"
(desembre de 1943)**

presidit per l'abat Marçet; hi actuà de secretari Felix Millet i féu el discurs de gràcies el poeta Felip Graugés, principal promotor d'aquells Jocs Florals. L'any 1944 se celebraren a la finca de Felix Millet, a l'Atmetlla del Vallès, i hi participaren, a més dels membres del consistori, Maurici Serrahima, secretari, i Agustí Calvet –Gaziel– com a president. Els anys següents, les personalitats que ostentaren la presidència palesen una representativitat molt heterogènia. Fins a l'any 1951 hi trobem l'erudit Jordi Rubió (1945), l'advocat Lluís Duran (1946), l'escriptor Josep Pous i Pagès (1947), l'eclesiàstic Lluís Carreras (1948), el polític i escriptor Joan Estelrich (1949), el poeta Josep M. López-Picó (1950) i el novel·lista Joan Oller Rabassa (1951).

**Diada de Sant Jordi,
dia del llibre,
als anys 50.**

En la dècada dels anys cinquanta continuà la mateixa tònica de participació diversificada, inclosos escriptors de les Illes i del País Valencià. Arribats al 1959, centenari de la reinstauració dels Jocs Florals, el Consell va decidir adreçar-se a l'alcalde de Barcelona, José María de Porcioles, en document signat per Josep Maria de Sagarra i Joan Oller Rabassa, per recordar-li que l'acord municipal de 1859 que instituï la festa literària no havia estat derogat, per la qual cosa en demanaven l'aplicació per al "públic enaltiment de la llengua catalana". L'esmentada sol·licitud caigué en l'anomenat silenci administratiu. Per aquesta causa, deixà de celebrar-se durant tres anys, de 1959 a 1961. L'any següent fou represa i mantinguda fins que fou finalment acollida, l'any 1970, per l'Ajuntament.

A partir de 1948 la llengua catalana començà a ser admesa en els concursos dels Jocs Florals que aleshores proliferaren (de barri –a Barcelona–, de festa major i de poble). Així, la "Fiesta de las Letras", que des de 1943 se celebrava en substitució dels antics Jocs Florals de Barcelona, convocada per l'Associació de la Premsa sota el patrocini de la Direcció General de Propaganda, el 1949 va acceptar i també va premiar composicions en "la lengua regional". Aquells Jocs Florals, que probablement ja ultrapassaven en nombre i importància els que se celebraven abans de 1936⁴, els organitzaven i patrocinaven ajuntaments i altres organismes oficials –delegacions de la FET y de las JONS, d'Educación y Descanso, de l'Obra Sindical, del Frente de Juventudes–, i també entitats culturals, financeres o comercials. Les convocatòries, coincidint a vegades amb el 12 d'octubre, dia de la Raza i del Pilar, al·ludien sempre al triple lema d'"Amor, Patria y Fe". Les autoritats civils i eclesiàstiques dotaven els premis, atorgats, per exemple, a la millor poesia sobre "Gestas gloriosas o costumbres ejemplares de nuestro pasado histórico" o "Al mejor tema sobre el ahorro o la previsión". El premi de l'englantina, de tema patriòtic, gairebé sempre pertocava a una composició en castellà. Presidint els jurats o formant-ne part, o entre els premiats, trobem una colla d'escriptors i poetes floralescos, poc o molt avinguts amb el franquisme, però disposats a participar d'aquelles llicències poètiques. Hi trobem Carles Soldevila, Agustí Esclasans, Miquel Llor, Rossend Llates, Octavi Saltor, Sebastià

⁴ Així ho afirma Rafael Tasis ("Blanquerna") a *Banç apassionat*, "La Nostra Revista", núm. 35-36, novembre-desembre de 1948; pàg. 383.

Sánchez-Juan, Joan Arús, Manuel Bertran i Oriola, Felip Graugés, Camil Geis, Josep Maria Rovira i Artigues, i molts d'altres noms de poetes menys coneguts. Caldria afegir-hi el nom de dos valedors destacats d'aquells Jocs Florals: Caterina Albert –Víctor Català– i Tomàs Roig i Llop.

Aquell moviment flouresc propiciat oficialment i subjecte a la manipulació espanyolitzadora, arribà al seu punt més àlgid en els Jocs Florals de la plaça de la Llana. Foren anomenats així perquè inicialment se celebraven en aquella plaça del barri de la Ribera, la qual, per a la festa, els veïns engalanaven amb balcons florits i domassos. Fins que José María de Porcioles els adoptà i institucionalitzà, el 1957, en una gran festa a l'Hotel Avenida Palace. Amb els nous mitjans organitzatius i de propaganda de què disposaren, els Jocs Florals de la plaça de la Llana esdevingueren plenament presents, cada mes de juny, en la vida pública de Barcelona. La política cultural de l'Ajuntament, promovent, d'una banda, els premis “Ciudad de Barcelona”, aparentment bilingües, i, de l'altra, aquells Jocs Florals de barri, substituïdors dels històrics Jocs de la ciutat, complia amb l'interès franquista de reservar a la cultura catalana un espai antropològic, concretament de barriada. Els Jocs Florals de la plaça de la Llana foren la insígnia del “catalanisme” benentès del consistori barceloní, i assoliren gran èxit de concursants.

Evidentment, aquests Jocs Florals no agradaren a d'altres sectors del moviment cultural, que els negaren la legitimitat o hi restaren crítics o indiferents. No obstant això, un sector significatiu de poetes acceptà els Jocs de l'Ajuntament i els valorà més enllà del seu tarannà espanyolitzador. Ho palesen els noms dels autors premiats, dels pregoners i dels mantenidors: Sebastià Gasch, Josep Maria López-Picó, Felip Graugés, Octavi Saltor, Manuel Bertran i Oriola, Miquel Saperas, Joan Arús, Camil Geis, Domènec Juncadella, Aurora Bertrana, Osvold Cardona, Pere Ribot o Joan Amades, entre d'altres. Així doncs, aquests Jocs Florals, d'una banda, donaren oportunitat a la dictadura de demostrar la seva liberalitat en l'expressió vernacular, a la vegada que servien de rèplica als que se celebraven de manera itinerant a l'exili. D'altra banda, també foren entesos per alguns escriptors catalans com a participants de la mateixa herència que

⁵ Joan SAMSÓ, *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*. Barcelona, 1994; pàg. 115.

Emblema dels Jocs Florals.

guardaven aquells altres de representació més àmplia, celebrats privadament. “Tinguem present –diu Joan Samsó– que alguns escriptors –només cal citar Joan Oller i Rabassa i Joan Baptista Solervicens– participaren indistintament en els dos àmbits –la celebració privada i l'oficialista– sense aparent contradicció”⁵. Després, els primers anys cinquanta, els concursos florals, paral·lelament als Jocs oficialistes i en part substituïnt-los, s'anaren generalitzant en parròquies de barriada, centres excursionistes i altres entitats recreatives i culturals, i comptaren amb el concurs de sectors cul-

Portada de la “Revista de Catalunya”, publicada pels exiliats al Brasil (1956)

turals més d'oposició que també aprofitaren aquella via d'intervenció.

D'aquests inicis, fora de l'àmbit de la ciutat de Barcelona, Albert Manent recorda els Jocs Florals que es van celebrar a Torelló la tardor de 1948. Va presidir el jurat Felip Graugés. Amb tren hi van anar alguns dels poetes que van obtenir premis: Tomàs Roig i Llop, Manuel Bertran i Oriola, Joan Baptista Solervicens, Domènec Juncadella, Sebastià Sánchez-Juan i el mateix Albert Manent. "Cal dir que els Jocs Florals de Torelló s'havien celebrat íntegrament en català, llevat de l'Englantina –que havia guanyat un catalanista com Miquel Bosch i Jover, dels Hostalets de Balenyà–, perquè, segons el règim franquista, s'havia de premiar la composició castellana que cantés la pàtria. El joveníssim investigador David Romano i Agustí Escclasans i Leandre Amigó eren entre els premiats. En pobles com Torelló era fàcil que el vell caliu catalanesc fes prendre de nou la flama"⁶.

Entre tants premis floralescos d'àmbit local, cal fer menció del ressò que va ocasionar la festa literària celebrada a Reus l'any 1955. Torrell de Reus va editar el volum *Garba d'Or*, commemoratiu del concurs literari que celebrà el maig de 1955 a la casa del fabricant Guillem Mitjans Llampalles i que l'amfitrió va emparar i finançar. La festa floralesca fou presidida pel sacerdot Ramon Castelltort i el jurat el formaren, a més del seu president, Sebastià Sánchez-Juan, Guerau Mutgé, Osvald Cardona i Torrell de Reus. El premi d'honor correspongué a Josep Maria López-Picó i, els altres, a Pere Benavent, mossèn Camil Geis i Joan Arús Colomer. Entre d'altres poetes, hi participaren Fèlix Cucurull, Josep Maria Espinàs, Agustí Escclasans, Octavi Saltor, Francesc Rossetti i Josep Maria Rovira i Artigues. Aquest esperit de reivindicació de la llengua catalana es repetiria en moltes poblacions que apostaven pel certamen jocfloralesc com a eina de supervivència. Moltes entitats, sense afany de lucre, procuraven fer ressò dels seus Jocs Florals, sovint només en cercles reduïts. I en més d'una ocasió, alguna efemèride religiosa convidava a convocar uns Jocs Florals que formessin part de tot un programa d'enaltiment dels valors cristians. Aquest seria el motiu dels Jocs Florals de Bellpuig, celebrats l'any 1953: el retorn del sant Crist de Bormio.

Els Jocs Florals de Bellpuig (1953)

a) L'anunci del certamen literari i els seus preàmbuls

A la tardor de 1952 l'escultor lleidatà Jaume Perelló retornava a Bellpuig –des de la ciutat italiana de Bormio– per anunciar a les autoritats civils i eclesiàstiques que ja havia construït la imatge del Sant Crist. L'encàrrec havia arribat a la seva culminació després d'una intensa feina artesanal. La premsa italiana⁷ es feia ressò d'aquesta efemèride religiosa que havia creat una gran expectació des de feia molt de temps, gràcies als lligams històrics entre Bellpuig i Bormio. Ben aviat es crearia una comissió que havia d'organitzar el trasllat des de Bormio d'aquesta nova imatge i la seva festa de recepció. La creació d'aquesta junta, que havia d'aglutinar els esforços de totes les entitats bellpuigenques, s'anunciava al mes de gener de 1953 al *Heraldo de Urgel*. La festa del Sant Crist iniciava el seu llarg camí amb una data per a la història: el 30 de maig de 1953.

"Habiéndose sido encargada la organización del traslado desde Bormio y fiesta de recepción de la nueva imagen del Santo Cristo de Bellpuig a una Junta compuesta por representantes de todas las entidades de la Villa, nos complace comunicar a nuestros lectores que (D.m.) en estas páginas irán publicándose toda las noticias de interés que vayan conociéndose.

La composición de la Junta mencionada es como sigue: Presidente religioso, Rvdo. D. Joaquin Pons; Presidente civil, D. Jaime Carreras; Relaciones comarcales religiosas, Rvdo. D. Joaquin Pons; Relaciones internacionales, Rvdo. D. Jesús Capdevila; Relaciones comarcales civiles, D. Jaime Pont; Etiqueta, D. Camilo Garriga; Templo, D. José Pujol; Alojamiento, D. Francisco Martí; Transportes, D. Ramón Ibós; Ornamentación, D. Jaime Farré; Depositario, D. Francisco Saladrígues; Organización Procesión, D. Juan Saladrígues; Culto al Santo Cristo, D. Ramón Sangrà; Propaganda, D. Rafael Saladrígues y Secretario, D. José Solans"⁸.

No cal dir que les despeses que ocasionaria aquesta festa no es podien assumir únicament des de l'església local. Per això, la co-

⁶ Albert Manent, "Sebastià Sánchez-Juan, ric de poesia, orfe de parxi". *Semblances contra l'oblit. Retrats d'escriptors i de polítics*. Edicions Destino. Barcelona, octubre de 1990; pàg. 146-147.

⁷ La notícia havia aparegut al diari italià *El Corriere della Valtellina*, portaveu de la vall de Bormio. *El Heraldo de Urgel* (23 de novembre de 1952) recollia aquesta informació a les seves pàgines en la secció "Ecos de la premsa italiana" amb la voluntat de donar més relleu a l'efemèride religiosa.

⁸ *El Heraldo de Urgel*, núm. 13. Bellpuig, 18 de gener de 1953; pàg. 9.

missió va editar una proclama oficial en què quedava oberta una subscripció popular d'àmbit comarcal per sufragar aquestes despeses. La parròquia, l'ajuntament⁹ i el dipositari de la comissió recaptaven fons, en forma de donatius voluntaris, per fer més lluit el retorn del sant Crist. El missatge pretenia tocar la fibra sensible d'uns parroquians que assumien les directrius eclesiàstiques del moment. Se'ls demanava que sabessin ocupar dignament el lloc que el destí diví els havia encomanat.

"Hijos de Bellpuig, amantes de Cristo Crucificado de la comarca: Es con santo orgullo que hoy, gracias a la delicadeza, la generosidad y el empeño de corazones aridentes que allá en Francia y en Italia laboraron en conseguir que la construcción de una copia de la venerada e histórica imagen del Santo Cristo de Bellpuig fuera una realidad, podemos anunciaros una fecha que a no dudar marcará un jalón importantísimo en la historia de nuestra comarca: el día 30 de Mayo de 1953.

Después de 330 años otro Crucifijo por idénticas rutas irá de Italia a España de la Valtellina al Urgel de Bormio a Bellpuig. Si supierais del entusiasmo de esa generosa ciudad italiana, que hierve de amor por el Sto. Cristo y por una población lejana llamada Bellpuig...Este entusiasmo maravilloso que ha despertado el Sto. Cristo de Bellpuig en tierras extranjeras, que parecen criados a sus plantas los corazones que palpitan en el pecho de hombres que escriben cartas como las que obran en nuestro poder y que Dios mediante publicaremos, a lo menos en parte, da a los hijos de nuestra villa y a todos los que veneráremos la prodigiosa imagen una responsabilidad apremiante: no dejarnos ganar ni en entusiasmo ni en generosidad; no tan sólo el día 30 de Mayo cuando unidos italianos, franceses y españoles manifestemos juntos nuestro amor al Santo Cristo, sino ahora, a fin de preparar el traslado de la Sagrada imagen y el magno acto de recepción que como desagravio le debemos.

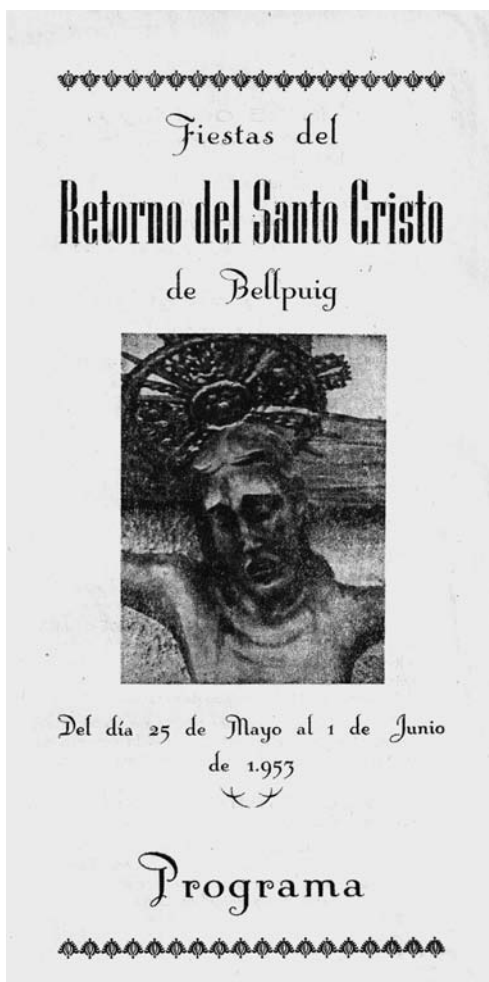
No mendigamos limosna; deseamos únicamente que la llama de amor al Crucifijo encendida en el corazón de cada uno pueda manifestarse de una manera palpable eficaz y esplendorosa como merece..."¹⁰.

⁹ L'Ajuntament prengué la iniciativa a l'hora d'encapçalar la subscripció popular tal com es reflecteix a l'acta del ple ordinari del dia 3 de maig de 1953. Així ho especificava el secretari de la corporació: "Con motivo de las Fiestas que se aproximan del retorno de una nueva imagen del Santo Cristo desde Bormio (Italia), repitiéndose así la historia de nuestros antepasados del año 1623, se acuerda encabezar la suscripción pública con 3.000 (tres mil pts) para hacer frente a dichos gastos..."

¹⁰ *El Heraldo de Urgel*, núm. 13. Bellpuig, 18 de gener de 1953; pàg. 10.

Imatge del Sant Crist de Bellpuig, ofrena de la població de Bormio (Itàlia).
(Fotografia Calafell. Arxiu Saladrígues)

Programa de mà de les Festes del Retorn del Sant Crist.

Cartell oficial de les Festes del Retorn del Sant Crist.
(Arxiu Jaume Torres).

Mentrestant, s'anaven perfilant els preparatius de la festa de retorn del Sant Crist. A banda del viatge programat en autocar a Bormio¹¹, la comissió començava a pensar en la possibilitat de convocar uns Jocs Florals que permetessin als amants de la bella parla i devots del Sant Crist delectar-se amb la seva lectura. Aquest va ser un dels objectius prioritaris del certamen jocfloralesc. Aprofitant els lemes convencionals dels Jocs Florals populars, es pretenia enaltir la figura del sant Crist des de les seccions dedicades a l'Amor i a la Fe i, sobretot, "constituir un estímulo para los vates de nuestra patria y ser un elemento importante de la formación cultural de nuestro pueblo"¹².

Aviat sortí la primera notícia que feia referència a la celebració dels Jocs Florals emmarcats en les festes del Sant Crist de Bellpuig. El periòdic local *El Heraldo de Urgel* publicava els temes i les bases del concurs literari el dia 12 d'abril de 1953. Tres dies després ho feia el diari lleidatà *La Mañana*¹³ en la secció "Lérida y sus tierras". En tots dos rotatius es recordava –al seu encapçalament– que "el día 30 del próximo mes de mayo y con motivo de las fiestas de la llegada desde Bormio (Italia) del Santo Cristo de esta Villa, se celebrarán unos Juegos Flo-

rales de acuerdo con los siguientes temas y bases." És curiós de constatar que el marge de maniobra dels poetes que es volien presentar al certamen jocfloralesc era limitat en el temps. Disposaven d'un mes llarg per enviar els seus treballs poètics a la comissió organitzadora.

b) Els temes i les bases

La comissió havia enllestit la feina el dia 4 d'abril de 1953. Tenia el cartell dels premis a punt. Els patrocinadors havien estat més que generosos, si valorem la situació econòmica del moment. Ara només calia fer-ne difusió, sobretot en el món eclesiàstic. I se seguia les pautes i rituals que estipulaven uns tradicionals Jocs Florals. A més dels premis clàssics (Flor Natural, Englantina i Viola), s'apostava per deu premis extraordinaris que fomentaven un ventall molt ampli de temes locals i universals, sobretot en els camps de la historiografia, de l'economia domèstica, de la devoció religiosa i de l'elogi de la vellesa. Les bases es van fer a mida de l'esdeveniment religiós. Mentre que la Flor Natural restringia el seu àmbit amorós a l'enaltiment del Sant Crist de Bellpuig, l'englantina exigia que el cant poètic no es desviés de la ideologia franquista. L'única pàtria que podia ser elogiada era Espanya.

- Premios ordinarios

I. FLOR NATURAL y dos mil pesetas a la mejor poesía de métrica y forma libres, que ensalce el Santo Cristo de Bellpuig.- Premio del Excelentísimo Sr. Gobernador Civil de la Provincia, Don José Pagés Costart.

II. ENGLANTINA y mil pesetas a la mejor poesía que enaltezca la Patria.- Premio del Excelentísimo Sr. Gobernador Militar de la Provincia, Don Antonio Yuste.

III. VIOLA y mil pesetas a la mejor poesía que exalte la Fe.- Premio del Excelentísimo y Reverendísimo Sr. Obispo de Solsona, Dr. Don Vicente Enrique Tarancón.

- Premios extraordinarios

IV. Mil pesetas a la mejor monografía histórica de Bellpuig.- Premio del Magnífico Ayuntamiento de Bellpuig¹⁴.

¹¹ El preu era de 1.000 pessetes i només incloïa el viatge d'anada i tornada a Bormio, sense despeses de manutenció, allotjament ni passaport.

¹² *Jocs Florals de Bellpuig (1953)*. Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 8.

¹³ *La Mañana* (Diario de la Falange Española Tradicionalista y de las JONS), núm. 4.809. Lleida, dimecres 15 d'abril de 1953; pàg. 7.

V. Mil pesetas al mejor trabajo acerca de Valerio Serra Boldú y el folklore urgelense.- Premio de la Delegación Sindical Local.

VI. Quinientas pesetas a la mejor plegaria en verso a Jesús agonizante. - Premio del Excelentísimo y Reverendísimo Sr. Obispo de Segorbe, Dr. Don José Pont Gol.

VII. Quinientas pesetas al mejor trabajo en verso o prosa en elogio a la Vejez.- Premio de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros.

VIII. Quinientas pesetas al mejor artículo periodístico que se publique hasta el día 14 de mayo próximo inclusive, alusivo al Santo Cristo de Bellpuig.- Premio del Delegado Provincial de Sindicatos, Don Carlos Castilló.

IX. Quinientas pesetas a la mejor poesía dedicada a la Virgen de los Dolores tradicionalmente venerada en esta Villa.- Premio de Don Fausto Benet Rebull, representante y apoderado del Ayuntamiento en la Capital.

X. Quinientas pesetas a la mejor poesía de tema libre.- Premio a la Unión Territorial de Cooperativas del Campo de esta provincia.

XI. Quinientas pesetas a la mejor composición en prosa o en verso que cante las bellezas naturales del Llano de Urgel.- Premio de la Cámara Sindical Agraria de esta provincia.

XII. Doscientas cincuenta pesetas al mejor trabajo de autor comarcal sobre el tema "Ejemplaridad de la práctica del Ahorro en el Hogar".- Premio de la Caja de Ahorros Provincial de la Diputación de Barcelona.

XIII. Objeto de arte al mejor trabajo en prosa de tema libre. Premio de la Excelentísima Diputación provincial de Lérida.

Aquests premis anaven acompanyats d'unes bases que especificaven clarament els requisits que calia tenir per presentar-se. Podien participar als Jocs Florals "poetas y escritores de toda España". Els treballs havien de ser inèdits, escrits en castellà o en català, a excepció de l'Englantina que "deberá serlo forzosamente en castellano". I s'havien de presentar mecanografiats, per duplicat i a doble espai, fins al dia 14 de maig, a nom del

secretari del jurat Sr. Pascual Mas Aluja, "calle Homenaje a la Vejez núm. 15 de Bellpuig (Lérida)". Tot seguit, feia una sèrie d'observacions per a aquells escriptors que optaven al tema VI ("la plegaria deberá estar escrita en catalán, apta para ser musicada y cantada por el pueblo"), al tema VIII ("es preciso que obren en poder del Jurado dos ejemplares de la Revista o Periódico en que se haya publicado el trabajo, dentro del plazo fijado por las bases") i al tema XII ("será hecho efectivo en una libreta de ahorros abierta en la sucursal de Bellpuig").

Al final, hi havia diverses recomanacions que calia seguir al peu de la lletra com el fet de "concurrir a recoger los premios personalmente, o por persona debidamente autorizada" o enviar els treballs sense signatura, "junto con un sobre cerrado que contenga el nombre y domicilio del autor y en el exterior el título y lema de la composición". La comissió també recordava, en aquestes bases, que el jurat qualificador es reservava el dret de "declarar desierto alguno de los premios, así como de distribuir los desiertos entre los trabajos que a su juicio lo merezcan" i anunciava, per una banda, que el veredict del jurat es faria públic a partir del dia 24 de maig, i per l'altra, que els treballs premiats quedarien "en poder de la Comisión, la cual se reserva el derecho de publicación"¹⁴.

c) El veredict del jurat

Pocs dies després de l'anunci oficial dels premis i de les bases a la premsa lleidatana, moltes composicions arribaven al secretari

Targetó d'invitació a l'acte de lliurament de premis.
(Arxiu Jaume Torres).

¹⁴ Aquest premi s'acordava per unanimitat al ple ordinari del dia 5 d'abril de 1953. El secretari, Josep Solans, confirmava aquest acord amb aquests mots: "Se queda enterada la corporación del proyecto de celebrar Juegos Florales del Santo Cristo, con motivo de la llegada de la Imagen del Santo Cristo, acordándose ofrecer mil pesetas para premiar a la mejor monografía histórica de Bellpuig".

¹⁵ El volum antològic dels Jocs Florals de Bellpuig s'imprimiria als tallers de Gráficas Marina de Barcelona, el dia 14 de setembre de 1953, festa de l'exaltació de la Santa Creu.

**Membres del jurat
al saló Goya.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

del jurat, Pascual Mas. L'expectació era realment extraordinària, ja que era el primer cop que se celebraven uns Jocs Florals a Bellpuig. El fet és que el cronista¹⁶ del *Heraldo de Urgel* fa saber als seus lectors que "casi no quedan invitaciones para asistir al mismo, con ocho días de antelación". I manifesta la seva sorpresa per la qualitat i quantitat d'obres presentades al certamen literari, cosa que "constituirá, sin ninguna duda, una aportación valiosa a las letras patrias y un aliciente más para mover el interés y el entusiasmo de la provincia entera, si no fueran suficientes los altos valores espirituales contenidos en la Magna Jornada del Retorno del Santo Cristo". Segons consta a la memòria dels Jocs Florals, el secretari dóna fe del nombre considerable de treballs presentats al "torneo poético", tot i l'especialització dels temes que es dirigien a enaltir la figura del crucificat.

"La concurrencia al torneo poético ha sido extraordinaria, particularmente si tenemos en cuenta la especialización de los temas que en general se dirigen a ensalzar la figura del Crucificado; 198 trabajos han concurrido a ellos, la mayor parte de extraordinario valor, que acreditan la existencia de la barrera espiritual creada por nuestro pueblo a la ofensiva de materialismo que ataca sin cesar"¹⁷.

I continua el seu discurs recordant que el jurat, format pel canonge Salvador Castellví

(president), Octavio Saltor, A. Serra Balagué, José Tarín-Iglesias i Jorge Tarragó (vocals) i Pascual Mas (secretari), va haver de fer diverses rondes de selecció per ajustar al màxim la seva decisió final. El fet que els membres del jurat estiguessin repartits- per motius de residència- entre la província de Lleida i Barcelona va dificultar inicialment les sessions de deliberació. Malgrat això, aquesta situació va permetre que els veredictes particulars "pudieran darse con plena independencia y con criterio ajustado al pensamiento de cada uno"¹⁸.

L'acta oficial del certamen literari era signada el dia 24 de maig de 1953 pels membres del jurat qualificador. No hi figurava el nom de cap dels guardonats (d'acord amb el ritual encara havia de ser estricte secret), sinó tan sols el número dels premis ordinaris i extraordinaris amb el títol i el lema del recull presentat. La previsió inicial de premis es desbordà i la comissió, d'acord amb la decisió presa pel jurat, es veié obligada a crear accèssits i nous premis alternatius. Així doncs, "reunido el Jurado Calificador, integrado por relevantes figuras de las letras, emitió el siguiente veredicto":

I. FLOR NATURAL y 2.000 pesetas: número 171: "Retorn". Lema "Ave Crux".

Accésit y 500 pesetas: número 155: "El Sant Crist de Bellpuig". Lema "Santíssim Crist en renovat Calvari..."

¹⁶ *Heraldo de Urgel*, núm. 22. Bellpuig, 24 de maig de 1953; pàg. 4.

¹⁷ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 8.

¹⁸ Ibidem.

II. ENGLANTINA y 1.000 pesetas: número 141: "Poema de la gran noche". Lema: "Madre España".

III. VIOLA y 1.000 pesetas: número 129: "Plenitud". Lema "Al-leluia".

Accésit y 500 pesetas. Número 17: "Ave Crux, spes unica". Lema "Setmana Santa".

IV. Premio del Ayuntamiento de Bellpuig. No se adjudica.

Accésit de 500 pesetas al número 83: "El Sant Crist de Bormio". Lema "Ploren tots vent la figura..."

V. Premio Deleg. Sind. Local y 1.000 pesetas: número 185: "Valerio Serra Boldú, presencia folklórica". Lema "Terres d'Urgell".

VI. Premio del Excmo. Sr. Obispo de Segorbe y 500 pesetas: número 11: "Meditació". Lema "Crucifixus etiam pro nobis".

VII. Premio de la Caja de Pensiones y 500 pesetas: número 82: "Himne a la Velleja". Lema "Resum tota la vida..."

Se crea otro de igual importe para el número 108: "Als vells". Lema "Model".

VIII. Premio Deleg. Prov. Sindicatos y 500 pesetas: número 153: "Bormio. Bellpuig, la fé eterna". Se crean otros dos de igual importe y se conceden al número 66: "Júbilo en Bellpuig" y al número 184: "De los Alpes al llano de Urgel".

IX. Premio don Fausto Benet y 500 pesetas: No se adjudica.

X. Premio Unión Territorial de Cooperativas del Campo y 500 pesetas al número 28: "La perfecta alegría". Lema "Follies d'amor".

Se crea otro premio de igual importe para el número 152: "Cançó de l'escolà". Lema "Moreneta de Montserrat".

XI.- Premio Cámara Sindical Agraria y 500 pesetas: número 127: "Poemes de la Plana d'Urgell". Lema "Rimes d'amor i d'esperança".

XII. Premio de la Caja de Ahorros Prov. Diputación de Barcelona y 250 pesetas al número 110: "El ahorro familiar, factor de seguridad social y moral".

XIII. Premio Diputación de Lérida y objeto de arte: número 161: "Estampas de la guerra". Lema "Paz, paz, paz".

La premsa¹⁹ local i provincial s'encarregà de fer difusió del veredict oficial i, com a colofó de la crònica, anuncià que l'acte de repartiment de premis es faria al Salón Goya, a dos quarts d'onze de la nit, del dia 30 de maig, i que els autors assistents disposarien d'allotjament en nom de la comissió organitzadora. Ara només calia esperar la nit del lliurament dels premis per descobrir la identitat dels veritables protagonistes de la festa: els poetes, els prosistes i els historiadors.

d) Crònica de la festa literària i altres fets posteriors

La comissió organitzadora havia anunciat que les festes del retorn del sant Crist de Bormio viurien un preàmbul d'activitats religioses a la parròquia: meditació, missa solemne, missa infantil, sant Rosari i sermó missional. A més de diverses conferències, aquests actes es distribuïrien durant la setmana del 26 al 29 de maig. L'endemà, dia 30, tot el poble de Bellpuig engalanava els balcons per rebre la imatge del sant Crist.

"Amaneció el día 30 magnífico. Todos los balcones y ventanas presentan su correspondiente ornato blanco en donde un rectángulo violeta enmarca el emblema de la fiesta del Retorno: una cruz con unas llamas al pie y la silueta de unas balanzas en memoria de las vicisitudes que el año 1623 pasó en Bormio la primera imagen y que dieron motivo para su adquisición a la doncella Isabel de Casanova que la trajo a Bellpuig, hace hoy 330 años"²⁰.

A la tarda, una caravana integrada per turismes, autocars, camions i bicicletes de tota la comarca es dirigiren a Cervera a rebre la

Plaça de Sant Roc el dia del retorn del Sant Crist.

(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

¹⁹ El veredict dels Jocs Florals de Bellpuig era publicat el dia 24 de maig al *Heraldo de Urgel* (núm. 22) i al diari lleidatà *La Mañana* (núm. 4.846), el dijous 28 de maig.

²⁰ "De la gran jornada del retorno". *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 4.

**Pas de la caravana
amb la imatge del
Sant Crist al davant.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Jaume Torres)

venerada imatge. Fetes les oportunes consignes, el bisbe de Solsona i tota la comitiva desfilaren en direcció a Bellpuig. “Las poblaciones del trayecto vibran de entusiasmo y al paso de la caravana, salen a rendir homenaje a Cristo Crucificado, Curullada, Tàrrega, Vilagrassa, Anglesola, con el vecindario haciendo guardia a ambos lados de la carretera responde admirablemente a la invitación cursada por la Comisión Organizadora de Bellpuig”²¹. L'arribada a l'oratori va ser triomfal. Més de cinc mil persones es congregaren a la plaça per veure com el batlle Jaume Carreras entregava la imatge i un cofre que contenia un pergamí amb les signatures dels caps de família de Bormio a la parròquia. Mossèn Joaquim Pons l'acceptava en nom dels seus feligresos. Tot seguit s'organitzà una processó a peu que portà la multitud a la plaça Homenatge. Allí s'iniciaren diversos parlaments d'afirmació cristiana als peus del crucifix. I com a colofó, el bisbe de

Segorb, Josep Pont i Gol i els altres capellans fills de Bellpuig van pujar en braços la imatge del sant Crist fins a la porta de l'església parroquial “donde empieza la adoración que dura horas”.

Després de sopar, els convidats al certamen literari es congregaren al teatre Goya per viure la cerimònia de lliurament de premis. “El Consistorio que los presidía estaba integrado por el Excmo. y Rvdmo. Sr. Obispo de Segorbe, que ostentaba la representación del Excmo. y Rvdmo. Sr. Obispo de Solsona Dr. Don Vicente Enrique Tarancón, el Excmo Sr. Gobernador Civil de la provincia, Excmo Sr. Gobernador Militar, el Sr. Presidente de la Diputación Provincial, el Rvdo. Cura Parroquial y el sr. Alcalde de Bellpuig. El secretario del Jurado Don Pascual Mas, leyó la Memoria y a continuación el poeta galardonado con la Flor Natural, Rvdo Clemente Forner Escobet, coadjutor de ésta, junto con los miembros del jurado y comisión organizadora salieron al vestíbulo a recibir a la Reina y su Corte, acompañándola al Trono. Al hacer su entrada en el salón por el pasillo central el inmenso gentío que llenaba por completo el teatro, puesto en pie prodigó a la Reina y su Corte prolongados aplausos y vivas muestras de simpatía”²².

El saló Goya de Bellpuig va ser guarnit per a l'ocasió, en particular l'escenari. Diversos tapisos i catifes ornamentaven el setial de la

**El bisbe de Segorb
dirigint-se als
feligresos de tota
la comarca.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

²¹ “De la gran jornada del retorno”. *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 5.
²² “Juegos Florales”. *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 6-7.

reina de la Festa. “Fue proclamada Reina de los Juegos Florales la señorita Ramona Font Huguet y constituyen su Corte de Amor las señoritas María Font, María Teresa Mas, Paquita Solsona, María Farré, Aurora Sala, María Fontanals, Antonieta Carreras y Angelina Armengol y las niñas María Teresa Sol y María Teresa Girón.

El mantenedor Don Octavio Saltor, abogado y publicista de Barcelona, deleitó con palabra elocuente y dicción clara al auditorio que escuchó con atención y silencio, constituyendo su discurso una verdadera pieza oratoria como es peculiar en él. Cálidos y prolongados aplausos oímos al terminar. Los poetas galardonados fueron subiendo al estrado a recoger el premio de manos de la Reina a medida que fueron llamados...”²³

El secretari del jurat qualificador, Sr. Pascual Mas, va matisar alguns detalls dels poemaris guanyadors en la memòria que va llegir en aquella vetllada literària. Aquest va ser l'ordre dels premis:

Flor natural. Mn. Climent Forner Escobet, prevere.

“La poesía premiada con la FLOR NATURAL ha sido la presentada con el lema “Ave Crux” y con el título *Retorn*. Aquí cabe hacer una salvedad. Tradicionalmente la FLOR NATURAL se concede al mejor cántico sobre el AMOR. En nuestros Juegos Florales se concretó al tema de nuestro Santo Cristo. Pero, en verdad puede decirse que la composición premiada es un cántico de Amor, donde la pasión desbordante del Poeta se sublima en un cántico de arrepentimiento y esperanza en Cristo, en nuestro Cristo de Bellpuig.”²⁴

Retorn²⁵

Retorna, Crist. D'ençà que te n'anares
som enyorosos i endolats de Tu.
Rediviva en els fills la fe dels pares,
oh Creu, damunt els Tres Turons relluu!

Retorna, Crist. Quan temps endins obries
la teva ruta de miracle, un jorn,
no sospitaves pas que en futurs dies
l'haguessis de reprendre, de retorn.

**La reina de la Festa
amb el governador
civil de Lleida.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

**La cort d'honor
dels Jocs Florals.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

Avui retornes. Canten al-leluia
les teves llagues on la Llum fa esclat.
Dels Alps benigna tramuntana et duia,
te'n duien aires de ressuscitat.

Folls, et llençàrem a la pira...Cendres
esdevingueres, Crist. Fóres rebuig
del poble teu en tràgic Sant Divendres:
Tabor mudat en Gòlgota, Bellpuig.

Ja provocades per tres cops, les flames
no varen respectar-te pas llavors.
Vina. No temis. Tu mateix l'ablames
el foc que avui abrusa els nostres cors.

²³ “Juegos Florales”. *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 6-7.

²⁴ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 8.

²⁵ El poeta domina a la perfecció la mètrica i la versificació catalanes. Aprofita la rima encadenada i l'alternança de rima masculina i femenina per construir uns decasíl·labs impecables, el vers per excel·lència de la poesia catalana.

**L'advocat i escriptor
Octavi Saltor,
mantenidor dels
Jocs Florals.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

**Mossèn Climent
Former, guanyador
de la Flor Natural.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

Quan embriacs de sang, orbs de folia,
cridàvem: -No existeixes, Déu, t'hem mort!-,
la teva imatge bruna s'imprimia
a la mortalla blanca del record.

Ja la portem en el dolor dels cossos
com tatuada amb foc, i ànima endins
com glavi nu, nosaltres, Crist, que els ossos
et recomptarem un per un, botxins.

I la veiem, la veiem. Orbs, ens basta
que, travessat el pit on ens aculls,
un fil de sang escorregut per l'asta
de la llança cruel ens toqui als ulls.

Oh Crist agònic, macilent de rostre,
enclí de cap, imberbe, bru, d'esguard
ombrívol que penetra dintre nostre
i en transfigura en alba el fosc captard.

Tu clames des del fons de les centúries:
-Oh vinya meva, t'he neulit el fred.
On tens el most d'amor? Agràs d'injúries
has destil·lat per a la meva set.

Despampolada i borda, ni fas flaire
ni t'enjoïellen picapolls tampoc...
Esbossa l'erm mon Pare, vinyataire,
i et planta de bell nou al mateix lloc.

De soca ja retorta i revellida,
de vigor primerenc, Jo sóc el Cep:
et tornaré donar puixant la vida;
tu, la sarment, de mi la saba rep.

Ubèrrima, pels flancs de les tres comes
assolellades t'expandeixes. Preu
no tens, oh vinya meva! Tes aromes,
la marinada les escamp arreu.

Retorn de Tu, retorn a Tu. La via
és la mateixa per a anar i venir:
camí de Creu i per la Creu. L'obria
l'amor i per l'amor farem camí.

Adam, fills pròdigs som que tornem ara,
afamegats d'enyor, nafrat el peu,
a l'aixopluc de la paraula Pare:
abraça'ns i perdona'ns, Crist en Creu.

Judas contrit, al risc de l'aventura
nosaltres t'hem venut i t'hem comprat.
Trenta diners d'argent fan la mesura,
preu de la imatge i esca del pecat.

Crist, t'hem perdut i t'hem trobat. Oh joia!
eixits al teu encontre, com Jacob
després del somni de Bethel, monjoia
farem de l'Oratori un altre cop.

Deixa de nou la Valtellina, i vina.
Que no t'embruixin els avets. L'Urgell
t'oferirà pastura maragdalena
més agradosa, transhumant Anyell.

L'hivern és fora; s'esvaï la pluja
que sadollà les feixes i els aljubs.
Del camp sentor de primavera puja.
Canta la tórtora els primers parrups.

Tot clama a Tu: les pedres i les ànimes!
Retorna, Crist, i venç la nostra nit.
Veus del passat i del present, unànimes,
es conjuren com flames en un crit.

Innúmer crit que fa estremir les lloses
i els erts cadàvers fa reviscolar.
Desvetlla't, Ramon Folc, tu que reposes
amb el cap damunt l'elm i ceptre en mà.

Na Isabel de Casanoves, salta
de goig, ressuscitada per la fe.
Retorna el teu Enamorat! La galta
se t'eixamori al seu ardent alè.

Font dels lleons, fins a calmar-lo, abeura
el Lleó de Judà que furient,
recorre a tu, que a l'ombradiu de l'heura
sanglotes dins el claustre del Convent.

Obre't de braços, Verge Dolorosa,
la falda eixampla, i rep el Fill, els fills.
Les llàgrimes que plores, enyorosa,
són de la joia del nou part espills.

Bellpuig: carrers i places són encara
tot inundats dels teus assidus plors.
Lleva't el dol. El tàlem d'or prepara.
Oh vídua, deixonda't! Ve l'Espòs!

Salve, Sant Crist! Mireu-lo el Crist que arriba
bleixant, esgrogueït... És Ell! És Ell!
Bellpuig, adora'l; fe i amor aviva.
Cau de genolls i adora'l, Pla d'Urgell.

Vibri de cants el temple del silenci.
S'enarborin penons, palmes i llors.
Alça't, Crist, i arrabassa'ns. Recomenci
la processó que formen vius i morts.

D'un segle a l'altre segle com fins ara
passi el Sant Crist damunt l'espatlla llur.
Si al Viacrucis disset anys es para,
reprès, no tingui ja mai més atur.

Trenta de maig: el món és primavera.
Any mil nou-cents cinquanta-tres: hem vist
el Retorn. A Bellpuig, la fe ho advera,
per sempre més hi regnarà el Sant Crist!

El secretari remarcava que la qualitat de les
obres presentades a la Flor Natural havia
obligat al jurat a crear dos accèssits. El primer
va ser concedit a la composició "Al Sant
Crist de Bellpuig", obra del poeta de Cardona
Manuel Bertran i Oriola, "meritíssima
composición donde se poetiza con ideas sublimes
y simbolos de elevado concepto la historia de
nuestro Cristo, esta historia ma-

ravillosa que en el alado sentimiento del
poeta toma caracteres de epopeya”²⁶.

Al Sant Crist de Bellpuig

La vila de Bellpuig, com t'esperava,
oh Crist, bell Puig del cel i de la terra!
Amb tres turons la Trinitat bastia
la monjoia d'amor entre nosaltres,
i feia de Bellpuig un dolç connubi
i el mirall de les seves complaences.
I Tu, oh Crist, de Bòrmio estant, glaties
pel soli de l'amor que et pertocava.
Era ja teu amb absolut domini,
perquè el creaves, i te'l conquistaves
amb aigua i sang i amb la mortal angoixa.
Però acceptares de bell nou la fúria
dels homes, germans teus, fills del teu Pare,
dòcil igual a la segona prova.
Et tiraven al foc, i el foc, oh Flama
divina, va besar-te tres vegades,
reconeixent la teva fesomia:
per Tu podia dir-se criatura!
I vet aquí que aquella reverència
del foc una Verònica impulsava,
una Isabel de Casanoves, filla
del nostre poble de Bellpuig, serventa
del duc de Fèria que Milà regia.
Ella ho contava a l'amo, commoguda.
i ell, piadosament, li fa un encàrrec:
el de comprar ta imatge al preu que sigui.
El preu va ser fixat: l'argent que pesi!
I així que van posant-te a la balança
-oh Tu que no tens preu i sempre et dónes-,
vas nivellar els dos plats amb un prodigi:
trenta monedes justes: les de Judas!
Els botxins se'n desdeien. No volgueren
lliurar-te a un preu tan baix! ¿Endevinaren
que peses més, i així et reconeixien?
Si Judas s'hagués fet valer amb astúcia
el privilegi de reconeixença,
encara no tindrien comptades
les monedes d'argent del deïcidi.

**Poeta premiat en
els Jocs Florals
de Bellpuig.**

(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

²⁶ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 8-9.

I et van llençar al femer, Crist de l'estable,
 trencant el pacte, però no els teus ossos.
 I et van deixar –Deixalla entre deixalles!–
 perquè et podrissis, Tu, que et transfigures
 i per virtut d'amor tot ho transformes.
 Betlem i Bòrmio, espiga i saba, unides
 en els misteris del teu néixer i créixer!
 ¿Què va passar a la cort quan Tu hi entraves?
 ¿S'hi va sentir cantar la teva glòria
 i la volada en llum de les deixalles,
 candoroses pel goig de ta presència?
 En sortires només per les pregàries
 i els plors de Na Isabel de Casanoves.
 I el duc a casa seva t'acollia
 enfervorit –Josep d'Arimatea!
 Sortosa l'hora en què t'obrí les portes
 de casa seva el duc! Tu li curaves
 la filla poc després emmalaltida,
 quan no quedava al món altra esperança
 que la que en Tu posava la Verònica.
 Amb dos miracles li correspongueres.
 El duc li prometé la teva imatge
 si recobrava la salut de sa filla,
 i ella, la filla de Bellpuig, pregava
 perquè les dues coses fossin una.
 I foren una, i Tu li vas pertànyer!
 És ara quan veiem que mous les coses
 –els estels i els enigmes i les ànimes–
 amb una saviesa irresistible.
 Volies ser a Bellpuig, que és el teu regne,
 i a Bòrmio vas cridar l'enamorada.
 Quan ella et va tenir, ¿què més calia?
 Els braços de la creu es tornen ales.
 Volant vas arribar a Bellpuig, oh Vincle
 sanguini de la Trinitat! Entraves
 triomfalment, i tot el poble et veia
 com si d'abans t'hagués tingut. Ton rostre
 transparentava les passades lluites
 amb bella serenor penetradora.
 En ta imatge Bellpuig es va conèixer.
 Ai, Crist! ¿et conegueres en nosaltres?
 El foc, a Bòrmio, et feia reverència.
 ¿Com era el nostre foc, aquell foc nostre
 que et convertia en un grapat de cendra?
 ¿Era l'odi infernal que sobreeixia?
 ¿No podien les llengües de la gràcia
 cremar aquell foc, el foc de la tenebra?
 ¿Mereixíem la llum dels teus prodigis?
 Et vam tenir tres segles, i et perdérem.
 ¿Quants segles hem passat sentint-nos orfes?
 Oh Pare, perdoneu les nostres culpes.
 Perdona'ns, Crist, que hem plorat foc per llàgrimes!

* * *

Ha renascut a la mateixa Bòrmio!
 Veròniques ja tots, hem dut la imatge
 clavada al llenç de l'ànima contrita,
 i l'hem reengendrat. Matriu fecunda
 que el seu amor va fecundar per sempre,
 de la cendra d'ahir n'hem tret la Flama.

I ara ha tornat al seu Bellpuig, la terra
 nostra que Ell s'escollí! Siguem-ne dignes.
 Dignes del Puig –bell Puig!– que nom ens dóna.
 La Trinitat se'l mira complaguda.

I el segon accèssit a la Flor Natural, amb un
 títol molt semblant al de Manuel Bertran i
 Oriola i amb una mètrica i versificació molt
 acurades, sota el lema de “Santíssim Crist
 en renovat Calvari...”, anava a parar a les
 mans del poeta barceloní Domènec Junca-
 della. “Es un canto lírico, finísimo, con la mi-
 lagrosa figura del Santo Cristo por fondo”-
 ressaltava Pascual Mas, secretari del jurat.

Al Sant Crist de Bellpuig

Ara que l'alba s'ha desfet les trenes
 dels collarets de rou damunt el faig
 i els arbres es redrecen com antenes
 sota el plor tendre d'un matí de maig;

ara que els verds es pinten de rosella
 i apunta el dia en un blauet de cel
 i emperesit amb l'or d'alguna estrella,
 el núvol trenca un coloret de mel;

ara que el sol ve a rossejar la plana
 d'Urgell, amb un pressentiment d'esclat
 i es devetlla al so prim de la campana
 endiumenjada amb un serrell daurat,

i floten en l'atzur els oripells
 del verd fullatge que la brisa duia
 i eixorivit, enceta, un vol d'ocells
 el rítmic aliret d'un al-leluia;

ara que el jorn ha perfumat les coses
 i omple de llum les ombres del camí
 i les gemmes dels dits se'm tornen roses
 per esfullar-les aquest bell matí,

vull dir el meu cant i la posada tendra
 a llaor del Senyor que els ulls han vist
 damunt les cabrioles de la cendra,
 o taumatúrgica divinal del Crist!

Crist de Bellpuig que el monstre deïcida
 cremà com un espectre funeral
 i sota l'odi, xarbotant de vida,
 sabé del ganivet i del punyal,

i de la flama túrpida, sotmesa
 a l'urc malèvol i roí del crim,
 escridassant com una llengua encesa,
 a les fúries dantesques de l'abim.

Tres voltes en el fons de la foguera
 per l'home vil fóreu llançat en va;
 i tres voltes la flama fugissera
 de vostra santa imatge s'apartà.

Res no pogué la humana fellonia,
incòlume restàreu en la Creu
com miracle vivent de cada dia,
ressò perenne de l'eterna veu.

Santíssim Crist en renovat Calvari
per la sutzura de l'afrós pecat.
O dolcíssim i amat reliquiari,
missatge omnipotent d'eternitat!

Com altre Judas, àvol, execrable,
ton Cos volgueren vendre a pes d'argent;
i el llençaren, després, en una establa,
iCos Sacratíssim de Jesús morent!

Prò en la terra dels Folchs i dels Cardones,
l'amor agombolava els cors fidels,
teixint randes d'enyor amb les corones
d'oracions; sota els encunys rebels,

s'hi congriaven aires de bonança
que apaivagaven la maldat i el crim,
fins que el goig renadiu de l'esperança
colgà les ires al pregon abim.

La mà d'una donzella casta i pura
va descobrir-te acollidor soplúig
i esvanides les ombres de paúra,
al Castell, t'honoraren, de Bellpuig.

Des de llavors, la pietat renoves
ungint el món amb gràcia de perdó
i la fe d'Isabel de Casanoves
escampa amb els seus precés nova llavor,

que fruita en cada cor, pluja abundosa
de lloances a l'ombra de la Creu,
rebut amb plors la humanitat commosa,
el doll d'amor d'inexhaustiva deu.

O goig del nostre goig! Dolça metgia
que romans a Bellpuig fa tres-cents anys
i els crepuscles encens de cada dia
amb la llum que aclareix els viarany,

dóna'ns a tots el brot de l'olivera
crismat amb els sants olis de la Pau
i deixa en cada llar la primavera
d'un viure benestant sota el cel blau,

i en el dol ombrejat de la pupil·la
caiguda en la punyida del dolor,
posa-hi, Senyor, l'amor d'aquesta vila
que impetra la seva salvació.

Fills de Bellpuig, el vostre Crist ens crida:
amb l'ànima vibrant, fem-li costat
i oferim-li amb el cor la nostra vida
perquè ens dongui, en el cel, l'eternitat.

Englantina

José Mª Portugués Hernando

"La Englantina ha sido concedida, con total y absoluta unanimidad, al *Poema de la gran noche*, vibrante y robusta pieza donde el lirismo del poeta se exalta en actitudes de patria devoción"²⁷.

Poema de la gran noche

I

De amor enardecida

Descansan a sus pies los caballeros
y se duermen los ríos y hasta el viento
se acurruca en los altos torreones.
España espera allí. ¿Qué tiene España
que de tal suerte gime en las almenas?
Por su pálido rostro la mañana
va sembrando la luz rayo tras rayo.
España mira desde su castillo
y hasta los montes callan contemplándola.

-¿Por qué está todavía así mi cuerpo,
árbol de mayo estéril, cuando el fuego
de la carne comiéndome está el alma?
¿Por qué no he de sentir bajo mi vientre
aletear la alondra de tu vida?
¿Dónde estás, mi Señor, que ni conozco
todavía tu paso entre los pasos
de mis fieles guerreros vencedores?
¿De dónde has de venir hacia el silencio
de mi virginidad como una música
de dulcísimas notas que no cesa?
¿En qué parte, mi amor, tu mano espera
y tus labios se adiestran para el beso?

Por la boca de España salta al aire
un torrente de amor incontenible,

**Poeta premiat en
els Jocs Florals
de Bellpuig.**

(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

²⁷ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 9.

y mientras habla gime, y con los ojos
atraviesa el espacio, y sueña, y mira
al gigantesco mar que la circunda.
¡Oh, delicioso al fin desvanecerse
cuando el amado está junto a nosotros
cerrándonos a besos los sentidos!
¡Oh, sueño de aire azul y mar inmenso
en un mismo deseo de infinito!
Pálida España, desde sus almenas
su corazón levanta y el mensaje
de su latido expande por la tierra.

II

España y el mar

-Cómo ruges, oh Mar; cómo en el aire
se agiganta el vacío de tu pecho.
Cómo ruges, oh Mar, y te impacientas,
viejo mastín que rondas mi desvelo.
-Quiero hacerte mi esposa, a ti que tanto
me has llamado entre almenas de silencio.
Como la Luna en mí cada mañana
quiero verte sumida en mis deseos.
-Oh, bendita tu voz que de tal modo
viene a pulsar la lira de mi cuerpo.
-Quiero que seas paz para mi abrazo,
estremecida playa de mis besos;
quiero que seas cauce de mi sangre,
copa de amor para mi espuma, y quiero
llegar a ver al fin como entre mástiles
y entre jarcias de barco aventurero,
llega la primavera hasta tu carne
abierta ya en el hijo que presiento.

III

Alumbramiento

Se cernió sobre el mundo la gran noche.
Noche de singladuras incontables
sobre tres carabelas sostenida.
Noche de gozo oculto que, en el lecho
de la parda meseta y de la verde
jugosidad de valles y montañas,
halla la paz intensa del silencio.
Se cernió sobre el mundo la gran noche
y al fin, amor y lágrimas, España
vió florecer la carne de su Historia
cuando el Mar levanta jubiloso,
por encima del tiempo y de las nubes,
brazos de quilla y vela gigantesos,
el corazón naciente de otro mundo.
¿Desde cuándo, Señor, estaba escrito
este abrazo entre lanzas y delfines
que de tal suerte al orbe ha conmovido?
¡Oh Madre, sólo amor; amor tan sólo
derramado en el surco de las olas!
¡Oh dolores y gozos de este parto,
al que acudieron mudas las estrellas!
Mira España a su hijo y se complace,

y a través de los siglos le acaricia
mientras reclina su alma iluminada
en el silencio azul del infinito.

Viola

Mn. Pere Ribot Sunyer, prevère.

“La VIOLA, el premio concedido a la mejor
composición que enaltezca la FE, ha corres-
pondido a la poesía titulada *Plenitud*, eleva-
dísima de conceptos y perfecta de
construcción.”²⁸

Plenitud

L'Esperit del Senyor bressa la terra!
D'Ell, i per Ell, i en Ell és tota cosa.
De la flor del forment nodreix les ànimes,
i amb mel, brescada de la roca viva,
assacia el deler de tantes boques.
Alè del Crist, Misteri, Alfa i Omega,
Al-leluia!

Aigües que brollen de l'Eterna Vida
curullen de frescors aljubs i àmfores.
Assaborim l'Anyell del Sacrifici
i el foc celeste de la Pentecosta,
i vessa sang, com una font, de l'ara
que rega nostres venes de delícia.
Al-leluia!

Oh, sacerdot que ens llesques Pa de joia
amb la patena de la dolça Víctima!
Puja l'encens olor de promences
i es perd entre el retaule i el cimbori.
Dolça la Llei, i el jou és suavíssim,
i l'Ombra de l'Altíssim ronda el Temple.
Al-leluia!

Terrible és el teu lloc, oh Llar del Pare!
L'ardor del Fill t'estima, i el devora.
Ciutat bellíssima com una núvia
que ve de nocces, Mare i Verge, Església,
més plena i més joiosa cada dia
com més et purifiques per les flames.
Al-leluia!

Fa eixir de caritat els rius de mare.
I jo sóc una gota, una partícula
on Ell aboca els oceans amplíssims,
i navego horitzons a tota vela
-rutes interiors i sense fites!
Amor, abismes i misericòrdia!
Al-leluia!

Si xops tinc els cabells per la sofrença,
assaboresc un bell Raïm de joia
amb calze de lloances i topazis.
Sóc moll de crisma perquè em dono verge.

²⁸ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 9.

**Vista general
de la taula del jurat,
de la reina i de les
dames d'honor.**
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrígues)

I l'esperit em fuig vers Isaïas,
i és pres de l'èxtasi del Pantocràtor.
Al-leluia!

Ja no hi ha mort, ni plor, ni clam, ni angoixa.
La posta mor en sang i crida l'alba
i cau el vel de tot el gran Misteri,
i, arrabassats amb l'àguila de Patmos,
cantem, les boques plenes d'alegria,
Al-leluia!

"También en este premio ha sido imprescindible conceder un accésit. Ha correspondido a la poesía *Ave Crux spes unica*, donde se advina la fina sensibilidad, arraigada fe e inspiración privilegiada de un poeta enamorado de la Cruz."²⁹ El poema era obra de mossèn Camil Geis, escriptor gironí que l'any 1942 havia compost *Rosa mística*, el primer llibre publicat legalment després de la Guerra Civil.

Ave, crux, spes unica!

I

La processó del sant enterrament

Ciutat, com t'estremeixes i t'esglaies!
Ressonen pels carrers mal empedrats
les llances colpidores d'uns armats,
les llances renoueres d'uns manaies.

I quina esgarrifança,
aquesta nit, a tots ens va prenent,
a cada cop de llança,
quan pels carrers avança
la processó del Sant Enterrament!

Tu véns en processó, Setmana Santa,
i, en ple carrer i en plena plaça, hem vist
que un home sol porta la creu del Crist
que a tots ens porta i ens aguanta.

La lluna sembla els empedrats de cendres:
cendres de llum esmorteïda.
Sota les cendres hi ha un rescalç de Vida
amortallada amb aquest Sant Divendres.

II

La creu de les roselles

Al fons del calze llur, mireu
què hi tenen les roselles...
Quina mà oculta hi dibuixà una creu
quan encara només eren poncelles?

I qui tenyeix de sang el calze llur?
Oh, frèvol calze que l'oreig decanta!
Era un secret, misteriós, conjur
i era pels volts de la Setmana Santa.
Vora llur calze, els gladiols
desembeinaven glavis vincladissos,
transfigurant-se en lliris camperols,
lliris de blat, d'uns moradencs blavissos.

Arran de marge, els esbarzers treuran
tots llurs punxes, disposant-se
a fer corones de Divendres Sant
per uns camins trements d'esgarrifança.

El blat espleta i ja no és gaire lluny
el gloriós triomf d'aquell Sant Dia
que, sota el tàlem de claror del juny,
espletarà blancors d'Eucaristia.

²⁹ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 9.

III

Pena i culpa en desacord

Camins enllà, fuig l'ombra de la mort,
com esglaiada, empassant, sense esma.
Ran de camí hi ha esquinços de Quaresma...
I pena i culpa estan en desacord.

IV

L'aire del Divendres Sant

L'aire és pesant d'un mil·lenari plom
-Oh, pesantor d'aquell "Quod scripsi, scripsi!"-,
però s'alleuja, de saber que som
fills de la Llum d'un Divinal Eclipsi.

Divendres Sant! Quin dia com aquest?
Avui tot plora i el conhort rebutja.
Pertot ressona un "Consumatum est!"
I el món judica el gran error d'un jutge.

V

Roses primerenques

En cada rosa de Crist
-en cada tendra ferida-
la Humanitat ha entrevist
tota una Pasqua Florida.

VI

Campanes de Dissabte Sant

Oh, les campanes del Dissabte Sant,
que ja espereu, frisosos, que us desfermi
la mà del campaner que ve grim pant!
Amb el meu cant segueixo el vostre cant:
darrera vostre bé podeu voler-m'hi,
oh, les campanes del Dissabte Sant!

Ramona Font Huguet,
reina de la Festa.
(Fotografia Calafell.
Arxiu Saladrigues)

I acabava la memòria evitant d'allargar-se més del compte, fidel als mots que havia insinuat a l'inici del seu parlament. "Desearia extenderme glosando una a una, aun cuando fuese con brevedad, todas las composiciones y trabajos que han merecido la atención del Jurado. Pero prefiero ser fiel al lema que me he impuesto en esta Memoria. Me limitaré, simplemente, a mencionar el poema, porque poema es, en todos sus conceptos, la composición galardonada con el Premio Extraordinario al mejor tema libre³⁰, titulada *La perfecta alegría* -a cuyo tema ha sido preciso también conceder dos accésit: uno de ellos dedicado al *Sant Crist de Bellpuig* y otro a la poesía *La cançó de l'escolà*, concreción de la difícil facilidad -y también a *La Meditació* y a un conjunto extraordinario de poesías dedicadas a cantar las bellezas del Urgel, pero en especial a los más bellos rincones y tradiciones de Bellpuig, presentadas bajo el título genérico de *Poesmes de la Plana de Urgell*!"³¹ El premi al cant a les terres d'Urgell va ser adjudicat al poema "Processó dels Dolors" del poeta Carles Alvarez Gilarran. Onze quartets amb versos decasíl·labs anunciaven el pas solemne de la Verge dels Dolors pels carrers de la vila de Bellpuig.

PROCESSÓ DELS DOLORS

Passa la Verge dels Dolors !Maria!
Al cel s'encenen canelobres d'or.
En cada ull hi ha una esputa d'alegria
i un picament de mans en cada cor.

Llueixen els balcons gales de festa.
Vora l'Arcàngel, fet devoció.
No hi ha cap altra tarda com aquesta,
quan surt la Santa Mare del Senyor!

Uns núvols, dalt del cel, miren la vila
(l'espai ha tret domassos de cotó).
I la Plana diria's que s'enfila
per veure de Bellpuig la processó.
I veu la vila tremolant de joia.
I veu la gent amb ciris a les mans.
I veu la fe d'un poble, feta toia,
la més bella que saben fer els humans.

³⁰ El premi extraordinari de tema lliure va ser guanyat pel poeta Enric Balagué Mestres amb "La perfecta alegría" i els dos accésits anaren a mans de J. Gimeno-Navarro per "La mort de l'escolà" i de Francesc de B. Lladó per "Meditació" (premi a la pregària del Sant Crist). En el camp de la poesia s'atorgà un premi al cant a la Vellesa que el recollí Francesc de P. Botey Vallès.

³¹ *Jocs Florals de Bellpuig* (1953). Memòria del secretari del jurat qualificador, Pascual Mas; pàg. 9.

Passa la Verge dels Dolors !Maria!
L'aire, a son pas, s'exulta de perfum.
Però un perfum com d'altre no hi hauria,
car, de totes les flors, Ella és resum.

I mentre la campana tot ho emplena
amb el dolç remoreig de sa cançó,
passa la Verge i, a pleret, ofrena
amb son esguard, la benedicció.

Místic Divendres! Pasqua de Maria!
Si encara no has vist sa processó passar,
ignores què és la pau i l'harmonia.
Ignores què és la veritat, germà.

Ignores què és tenir l'ànima plena
d'un benestar sense neguits ni enyor.
Ignores què és sentir dintre teu l'ofrena
que imparteix la Regina de l'Amor.

No saps què és d'una noia la mirada,
ni el somriure d'uns llavis tendrament,
ni la mà que s'allarga confiada,
ni l'"adéu" dir com un retrobament.

No saps què és l'amistat de cor, que gosa
obrir, de bat a bat, sos porticons,
ni el bes del fill ni el riure de l'esposa,
ni la gent i els domassos als balcons.

Perquè, només un jorn, la poesia
fa les coses humanes oblidar
convertint-les en santa lletania:
quan surt la Verge dels Dolors, Maria,
pels carrers de Bellpuig, a passejar!

A més dels premis poètics, es contemplava la possibilitat de participar en els apartats de monografia històrica, de folklore, d'elogi a la vellesa, d'article periodístic, de valors en l'estalvi i de tema lliure en prosa. El secretari del jurat, Sr. Pascual Mas anotava diverses observacions sobre el veredict en aquestes seccions a la memòria del certamen jocflorallesc. "Han debido ser declarados desiertos los premios destinados a la mejor monografía histórica y a la mejor poesía a la Virgen de los Dolores. En el primer caso cabe justificar la ausencia de trabajos de valer en extensión y minuciosidad por la premura del tiempo y la complejidad del tema. Ha sido concedido un acésit a un trabajo completísimo y documentado, limitado a la historia del Santo Cristo de Bellpuig". En aquest darrer cas feia referència a la monografia històrica "El Sant Crist de Bòrmio" de mossèn Jesús Capdevila, fill de la vila. Pel que fa als altres premis en litigi, el premi de la Delegació Sindical Local sobre folklore era concedit a Àngel Marsà pel treball "Valerio Serra Boldú, presencia folklórica"; el premi extraordinari al cant a la

Vellesa corresponia al recull narratiu "Els vells" de J. Miquel i Macaya; el d'articles periodístics, a Rafael Girón Solé, Àngel Marqués i Miguel Ros; el de l'exemplaritat a l'estalvi en la llar, a Josep Palou Vidal pel treball "El ahorro familiar, factor de seguridad social y moral" i finalment, el premi al millor tema lliure en prosa era atorgat a l'escriptor Lluís Perelló Mullol pel recull "Estampas de la guerra".

Un cop recollits tots els premis, el president del jurat, Salvador Castellví, canonge de la Santa Església Catedral de Barcelona, va cloure l'acte agraïnt "a todos los que hicieron posible la realización de este simpático acto y especialmente al Santo Cristo ya que para El y en su honor se realizó. Finalmente y en la suntuosa residencia del laborioso industrial de esta Villa, Sr. Font, su hija Srta. Ramona Font Huguet, Reina de la fiesta, obsequió con un magnífico y espléndido lunch a las autoridades y sus distinguidas esposas, miembros del Jurado, poetas galardo-

Mossèn Jesús Capdevila, premi al millor treball històric.
(Fotografia Calafell. Arxiu Saladrígues)

Obsequi d'un lunch a les autoritats a la residència de l'empresari Sr. Font.
(Fotografia Calafell. Arxiu Saladrígues)

**Portada del
programa oficial
de la Festa Major
(setembre de 1953)**

nados, comisiones organizadoras, familiares y amigos”³².

L'endemà, dia 31 de maig, prosseguiren els actes³³ religiosos i cívics de les festes del retorn del Sant Crist de Bellpuig. La comissió organitzadora, acompanyada de la Banda Municipal de Música, es traslladà al domicili de la Reina de la Festa dels Jocs Florals i en comitiva, conjuntament amb el governador civil i els bisbes de Solsona i Segorb, es desplaçaren fins a l'església parroquial. “Tiene lugar oficiado por el Excmo. Sr. Obispo de Solsona un Solemne Oficio de Pontifical. La anchas naves de nuestra Parroquial, “la catedral de Urgel”, son insuficientes para contener el inmenso número de fieles, y son muchísimos los que siguen los divinos oficios desde el “replà” a través del servicio microfónico.

Hace un magnífico sermón el Excmo. Sr. Obispo de Segorbe, siguiendo la historia del Sto. Cristo desde su primera llegada hasta este día en que celebramos la Jornada del Retorno. (...) Recuerda tres de sus persona-

jes que la muerte segó y que contribuyeron notablemente a extender la gloria y la devoción al santo Cristo con su labor: el ilustre folklorista D. Valerio Serra, el Rdo. Dr. José Capdevila y D. Ramón Saladrígues, a quien se debe la conservación de los documentos que han permitido reconstruir la primera llegada. Al finalizar el Oficio, la Reina de los Juegos Florales hace ofrenda al Santo Cristo de la Flor Natural”³⁴. Tot seguit, abans del fervorós viacrucis expiatori, es féu una audició de sardanes a la Plaça Homenatge a la Vellesa interpretada per la Cobla “La Principal d’Urgell”.

I s’acabaren els actes religiosos el dia 1 de juny amb la missa de rèquiem en sufragi dels difunts de la parròquia i de la benemèrita donzella Isabel de Casanova i amb la processó fins al cementiri on el bisbe de Segorb, Josep Pont i Gol, fill predilecte de Bellpuig, beneí el nou recinte. Pocs dies després, s’anunciava a la premsa local que ja es podia veure, a la impremta i llibreria Saladrígues, el reportatge gràfic de la festa que havia realitzat fotografia Calafell amb més de 250 instantànies. Algunes d’aquestes fotografies van sortir al programa oficial de la Festa Major de Bellpuig del mes de setembre de 1953 en un reportatge que resumia l’essència dels Jocs Florals en honor al retorn del Sant Crist de Bormio. Al pregó de festes encara es recordava el ressò que havia tingut aquest esdeveniment religiós a tota la comarca i s’insistia en l’honor d’haver pogut convocar uns Jocs Florals que constituïssin un estímul religiós i patriòtic i que fossin, alhora, un element cabdal per a la formació cultural del nostre poble.

“Este año, la fiesta de la Exaltación de Santa Cruz, se celebrará ante la Imagen venerada, reconstruida en Italia y llevada por los providenciales caminos del destino hasta nuestra Parroquia ante el testimonio entusiasta de una comarca consciente de la responsabilidad que una tradición que el peso de 330 años le imponía; enfervorecida por la generosidad de la Providencia Divina para con ella. En los oídos de todos suena aun el eco de las notas graves de la gloria del día del Retorno del Santo Cristo de Bormio”³⁵.

³² “Juegos Florales”. *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 7.

³³ *La Mañana*, núm. 4.846. Any XV. Lleida, dijous, 28 de maig de 1953; pàg. 7.

³⁴ “De la gran jornada del retorno”. *Heraldo de Urgel*, núm. 23. Bellpuig, 7 de juny de 1953; pàg. 6.

³⁵ “Pregón de fiestas”. Programa oficial de la Festa Major de la Vila de Bellpuig. Setembre de 1953.

Bibliografia consultada

Els meus agraïments cordials a totes les persones que m'han ajudat a completar aquest treball, en especial, a l'arxivera municipal Lluïsa Terés, a l'impressor Antoni Saladrígues, a l'historiador Jaume Torres i a la bibliotecària Àgueda Busto.

CÒNSUL, Isidor; FORTUNY, Jaume; MIRÓ, Ramon; SALADRIGUES, Antoni; TORRES, Jaume i YEGUAS, Joan: *Llibre de Bellpuig. Una història gràfica*. Tallers Saladrígues. Bellpuig, maig de 2007.
CORNUDELLA, Joan: "La pervivència del model flouresc i les terres urgellenques" dins *Modernisme a l'Urgell i a la Segarra. Jujol, artista cristià*. Actes de la XXXII Jornada de Treball del Grup de Recerques de les Terres de Ponent. Guimerà, abril de 2003; pàg. 65-75.
CORNUDELLA, Joan: "L'entorn literari dels Jocs Florals de Cervera". *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 19. Tàrraga, abril de 2006; pàg. 273-288.

MANENT, Albert: "Sebastià Sánchez-Juan, ric de poesia, orfe de parxi". *Semblances contra l'oblit. Retrats d'escriptors i de polítics*. Edicions Destino. Barcelona, octubre de 1990.

MIRÓ, Ramon: "El sant Crist de Bormio: la llegenda, els goigs i d'altres manifestacions literàries". *El Pregoner d'Urgell*, núm. 142-143. Extraordinari de Festa Major. Bellpuig, setembre de 1985.

SALTOR, Octavi: *Antologia dels Jocs Florals. Síntesi històrica*. Biblioteca Selecta. Barcelona, 1954 (1a ed.)

SAMSÓ, Joan: *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Biblioteca Abat Oliba, 141 i 147. Barcelona, 1994 / 1995.

TASIS, Rafael: "Balanz apassionat". *La Nostra Revista*, núm. 35-36, novembre-desembre de 1948.

TRIADÚ, Joan: *Una cultura sense llibertat*. Barcelona, 1978.

